

Přepis rozhovoru s panem PhDr. Čermákem z 8. 11. 2018 – 2. návštěva

Po maturitě v roce 1947 jsem nastoupil na vysokou školu. Já jsem byl poslední tzv. nereformovanéj ročník, protože pak nastoupila ta Nejedlýho reforma, např. byly kroužky, my jsme žádný kroužky neměli, my jsme zapsali přednášky, který chceme navštěvovat, chodili jsme do nich, udělali jsme zkoušky, tím to skončilo, kdežto po nás ročník už byly skupiny, který měly vedoucího, ideový vedoucího, většinou komunistu, potom už to jelo, kdežto my jsme to zapsali do indexu a tím to skončilo, my jsme byli ten šťastnej poslední. Protože ty vedoucí těch kroužků byli zároveň, pokud to nebyli přímo estébáci, tak to byli lidi skutečně prověřený. Za mnou např. v tom roce, když jsem nastoupil, jeden z těchletých lidí chodil, protože voni měli za úkol ještě nás přesvědčovat, abychom se polepšili politicky, nebo abysme vyrostli politicky. Takže za mnou chodil takovej vobtloustej, von nebyl moc chytrej, já jsem ho vždycky přidved do rozpaků, von nevěděl, co na to vodpovědít, a tak , potom už mi povídá jednou: „Já ti něco řeknu, já jsem na tom byl taky tak, jenže už jsem v tom a nikdo mě z toho nedostane.“ Takže takhle to bylo. No a v tom roce 47 jsem tedy bez zkoušek nastoupil na filosofickou fakultu. Stáli jsme kolem těch vývěsnej tabulí, jaký jsou obory, kdo to přednáší, kolik hodin. Do toho indexu jsme museli hned na začátku napsat, které přednášky chceme. Bylo možný do půl roku škrtnout cokoli z toho, nikdo ten index nepotřeboval, to bylo jako občanskéj průkaz, jenom jsme tam tohle měli. Bylo dokonce možno přidat něco, co jsem v indexu neměl, to ovšem musel kvestor potvrdit. Já ten index ještě někde mám. To bylo prostě po semestrech – první, druhý, třetí, čtvrtý. Já jsem si napsal, že chci studovat obory čeština, francouzština a srovnávací dějiny literatury. Pozor – čeština, francouzština byl učitelskéj obor, že jako bych šel na gymnázium, kam mě přidělej, kdežto doktorský, to nebylo na ně, to bylo na doktorát filosofie. A když chtěl ten študent, musel požádat, aby mu dovolili studovat ještě na ten doktorát, nebylo to, myslím, termínovaný, nebyl to jen jeden rok, protože někteří to dělali hodně dlouho. Tak takhle to bylo. No, a teď co se stalo. Já jsem viděl, kam se to řítí, kluci, který dělali to učitelský, tak chodili a říkali: „Je, oni nám tedy dávaj:“ Jo doplňovací přednášky a politika a historie komunistický strany a tydle věci. Takže tohleto nic takového my jsme neměli, bylo jenom povinností předložit disertační práci. Čili já jsem tu disertaci začal asi ve třetím roce toho studia, možná ještě dřív, toho studia učitelského. Ta moje práce měla původně 400 stran, velká práce to byla, a co se mně stalo, to teda trochu předjímám, najednou, když jsem přišel na děkanát, slyšel jsem: „Kolego, máte to tady trochu divoký, ta disertační práce s tímhle názvem nebyla uznána.“ Já jsem to nazval „Hrůzostrašný román v evropské literatuře“, to nepište, možná to znělo trochu jinak. A sdělili mi tedy, že ten název mojí práce, to se tedy jmenovalo Strašidelný román, že ta moje práce je kosmopolitně podaná. No kosmopolitismus a že pod tímhle názvem ... . Takže mám dvě možnosti, buď to zrušit nebo se dohodnout s profesorem vedoucím, co jako, jak by se to jmenovalo. Tak já jsem šel za Černým, ten byl naštvanej, protože už věděl, že ho vyhazujou, u něj jsem to jako měl dělat, že jo, von to znal tu mou práci, dokonce se na to těšil. Ted' teda jako nastala nová situace. Já jsem je ovšem voklamal, protož jsem to seškrтал a všelijak zpitvořil a nazval jsem to „Kratochvílné čtení pro lid, jako kulturní a společenský jev 18. století“. Jenomže, zároveň mi škrtili Černého, který byl měsíc na to vyhozen, že teda u něj to už nebude, to měl být jako hlavní vedoucí, a kromě něho ještě dva další- jeden zkoušel z filosofie čistý a druhej, já nevím z čeho už, jo ze základních oborů-čeština, francouzština, historii. Tak jsem to takhle předložil, voni to. Ted' byl ale problém, kdo mě povede – doktor Fátř. Černý mi říkal: „Človče, to je divný, tohleto.“ No tak co?! On se mnou počítal, že u něj budu habilitovat. No, tak jsme vymysleli ten název, to bylo přijatý. Von řekl: „Já tam mám spolehlivý lidi, tak se s nima dohodnu, jestli by Vás vzali.“ Kantoři to normálně nedělali, protože to byla pro ně velká práce, musel to přečíst .., a tak já jsem dostal profesora Kopala, von mě měl rád, von jezdil tam k nám do hor, asi dvakrát jsme jeli s jeho paní vlakem a já jsem mu ukazoval náš barák, kde bydlíme. Von měl syna, to byl hvězdář, významnej, on objevil nějakou hvězdu, žil byl v Anglii. No, a tak Kopal, to nebyl problém, a pak to byl Karel Krejčí. Polonista. No, a

ted' se stal omyl. Černý mi o něm vypravoval, že byl v třicátých letech členem fašistický strany, tý pravice takový a voni tam tenkrát v těch třicátých letech tam svrhávali Masarykovu sochu, byla to prostě.., von z toho potom ten Krejčí utekl, vstoupil dokonce do strany, ale už měl skvrnu. No, a Černej mu to tak na půl huby, jak se říká, slíbil a když jsem tam přišel, tak byl votrávenej a říká: „ dyť já, prosím Vás, Vy jste západák, děláte západní literatury“. No a já jsem, jaký člověk udělá chyby, já jsem se dozvěděl, že von študoval v těch třicátých letech němčinu, germanistiku, tak jsem mu říkal:“ Ale vy, pane profesore, vy jste přeci germanista, tak byste mě mohl zkoušet z tý germanistiky“. „Kdo Vám to řekl!“ Tak se urazil , nějak to nakonec dopadlo, udělal jsem to se strašnejma potížema, protože v tu dobu zrovna onemocněl můj otec a já jsem musel todleto.. Dopadlo to teda dobře. Ted' ještě co chci říct, já jsem si udělal i ty dva učitelství obory, protože to byla jenom otázka složení určitých zkoušek . A měl jsem nějakou holku známou na ministersvu školství a ta mi říkala: „Já ti možná budu moct zjistit, kam seš umístěnej.“ To bylo s umístěnkama, to bylo proti dnešku obrovská výhoda. Jenomže já jsem se dozvěděl tímto způsobem, že mám jít učit do nějaký vesnice za Libercem, kde jsou romský děti, to bylo za trest, v podstatě, tak jsem se na to vykašlal. A to vysvědčení mi přišlo za sedm let do mýho bytu, že se to našlo při úklidu na ministerstvu, to absolutorium. Já to nepotřeboval, že můžu učit na středních školách. Tak tohle to prostě bylo. Tak nakonec tedy ten Krejčí. Ten Krejčí byl votrávenej, ten Krejčí, už umřel, výbornej člověk, tenkrát to byla taková pitomost nějaká, no a von ten mě zkoušel, protože on je odborník na polskou literaturu, ale von se zachoval slušně, dal mi nějakýho Sienkiewicze, no to jsem nějak dal dohromady Quo vadis, teda todleto mi dal a dostali jsme se prostě do takovýho obecnějšího rozhovoru, mluvilo se hodně o českých věcech. Jo, to jsem ještě zapomněl říct – voni mi dali jako obor srovnávací literatury ne literaturu západoevropských zemí, ale dali mi tam slovanské, což bylo příšerný, to už jsem, myslím, naznačil při tom hovoru, já jsem si tenkrát vypůjčil tři takovýhle svazky Jana Máchala, a ted' ty Krtiče a Mrtiče, tyhlety Srby a Bulhary, já jsem to v životě neslyšel, no tak jsem to v noci do sebe.., no a ten Krejčí byl tak slušnej, že mi dal polský věci, čili beze slova.., bylo to dlouhý, jo, ale ..., játřeba toho Sienkiewicze jsem četl v mládí, tak jsem to dost ovládal, takže tímhlitím způsobem to dopadlo. Takže školu jsem zakončil 1952. Když jsem se učil na ten doktorát, tatínek onemocněl, práci jsem už měl napsanou a z tohodle Máchala jsem to do sebe hustil, už jsem se těšil, jak to zapomenu, protože to je něco úplně jinýho. Tak takhle to prostě bylo, ten můj doktorát byl takovej dost dobrodružnej, my jsme ještě museli dělat, tomu se říkalo malej doktorát, z čistý filosofie. A to mě zkoušel J.B.Kozák. To byl pan profesor, kterej jednou, když jsem byl na jeho přednášce, tak říkal: „Když jsem se plavil se svým přítelem Jiřím V. po Středozemním moři...“, takhle nám prostě ukazoval, jakej von je. Ted' si představte, co se stalo. Nebudete tomu věřit. Já jsem se učil jak blbej, teda, ted' samozřejmě ta filosofie, já jsem pro to dost smysl měl, ale když pak přijdou ty abstraktní věci, tak to bylo dost těžký. No, a já jsem musel předložit, to Kozák chtěl, seznam literatury filosofický, kterou jsem přečetl, tak já jsem všelijaký ty věci, prohlídl jsem to všecko a říkal jsem si, když mi dá tohle, tak budu říkat tohle. No, a ted' co se stalo, on tam viděl Spinózu, já jsem měl ze Spinózy, z toho holandskýho filosofa, nějakou takovou brožuru tam, protože jsem potřeboval, aby to bylo trochu, no a on mi říkal: „Vy jste četl, máte tady Spinózu „O citu sympatie“, já jsem říkal: „No ano, pane profesore“. „Vy jste to četl?!“ Já jsem řekl: „No ano, přečetl jsem to, ale ne nějak příliš detailně, al přečetl jsem to.“ On říká, takhle šel ke knihovně, tam byl takhle tlustej svazek Spinóza : „Najděte mně to.“ Že von mi to nevěřil, že ten Spinóza o tom psal. Já jsem v tu chvíli, protože já jsem jaksi duchovně zaměřenej, jsem střelil modlitbičku k nebi, takhle jsem to otevřel, to byla kniha ručně vázaná, takhle tlustá, tadydle byl text, jestli jste někdy viděli ty starý texty, a pak bejval ještě takovej proužek na poznámky. Já jsem zamhouřil oči, takhle jsem to otevřel, koukám napravo – Gefühle der Sympatie – City sympatie. Ted' mně ted' rekněte, jestli tohle je možný. A ten J.B.Kozák úplně žasnul, protože jak jsem tam tu filosofii mordoval, tak viděl, že nejsem filosof, to se pozná, mají ty abstraktní tyhle. On říká: „Já myslím, že je zbytečné, abych Vás dál...“, vzal mě za rameno a šli jsme na děkanství podepsat, že mám složenej ...,

takovouhle kliku jsem měl. Při tý smůle, protože to, co mě potkalo s tím otcem, to bylo strašný, to vám řeknu.

No Odeon, to jsem vám vykládal o tý kolegyni Čapkové, nebo jak se jmenovala, jak se mi rozvázala ta bota^{22.42} Tak jsem tam utíkal, tam se nabíralo, protože oni byli, ta delegace česká stranická byla v Moskvě. A tam bylo dohodnuto, že se tady založí obrovský nakladatelství, protože se všechny soukromí nakladatelé zavírali. To všecko skončilo, zrovna tak i kupci, to bylo zrušený. Chodili pak za náma, pan Grigar támhle, taková ti malí nakladatelé brečeli, jestli bysme jim to nějak nemohli vzít. Ono to dlouhou dobu nešlo. Prostě a krátce. Někteří dokonce to na Národní třídě měli vystrčený ve vokně a lidi si to brali, jiní to zas nějakým způsobem prodávali, bylo to strašně smutný. Než jsem nastoupil, tak se vrátila ta delegace, ve který byli taky tři mí budoucí šéfové – šéfredaktor Řezáč, kterej teda byl zajímavěj, to byl takovej komunistickéj surrealista, neměl rád tlustý romány a takovýdle věci, no prostě a krátce, tak to založili. Mělo to, ta chudožestvenaja literatura, obrovskej palác, tam bylo lidí jak narváno. To byli tihle Češi, co tam šli, to byli sluhové, opisovali..., prostě přišli s tím, že u nás bylo zaměstnanejch asi 200 lidí, prostě naprostej v podstatě nesmysl. Jenomže ti hoši naši, ti komunisti, byli i dostatečně chytrý a říkali si: „Dobrý, lepší je mít hodně lidí a propouštět, než nemít nikoho a shánět. Tak se takhle stalo, že prostě a krátce ten Odeon byl vybudovanej tak, že to bylo krásné literatury, hudby a umění, čili konglomerát..., západáci se chytali za hlavu – kterej šílenec to..., protože to nejde vůbec dohromady. Takže já jsem měl například kolegu R.A.Dvorskýho, kterej byl v hudbě, no ještě spoustu všelijakej lidí, známý figury, voni brzo taky vodcházeli, protože zjistili, že to není nic pro ně. No a teď tedy nabrali těch lidí a udělali jednu chytrou věc – když tam máme tolik lidí ..., udělali jednotlivý redakce, bylo to rozdělený na podle těch základních jazyků- česká, slovanská, germánská, románská redakce, a to se ještě dělilo podle dalších těch..Byla tam spousta lidí, nebylo si kam sednout. Teď, ta sovjetizace šla tak daleko, že se přejímali i sovětský klíčový slova – my jsme seděli, jakpak se to jmenovalo, počkejte, kolchoz, kolchoz, to byl kolchoz. Teď třeba když se srovnávaly dva texty, tomu se říká koncentrovaný přečtení, prostě jeden čte a druhej kouká do toho textu, jestli je to přesný, jo, tak tomu se říkalo sčítka, my jsme český slova pro to vůbec neznali. Jenomže postupem doby, to je jako když uvaříte čaj a necháte ho stát, vono se to vytrácelo, najednou ty chlapi, voni nebyli všichni hloupí, naopak, dobře tak my budeme propouštět, protože už se tady ukazuje, že jsme sem nabrali lidi, který na to nejsou. A protože nás bylo hodně, tak zavedli ještě takovou krásnou věc, že pracovat se bude 60 procent pracovní doby a 40 procent na vzdělávání. A na to vzdělávání zvali odborníky, tentokrát už od odboru. Takže my jsme třeba měli o otazníku dvouhodinovou přednášku. Otazník v češtině, středník, no tak, ten Odeon, to byla..., my jsme za pár let tu universitu, filosofickou fakultu do kapsy. A teď spousta lidí odešlo, protože byl tam například jeden takovej horlivej straník a seděl se třema kolegama v místnosti a přišel potom za šéfredaktorem a říká: „Prosím Vás, nemohli byste mně dát něco jinýho.“ Tak mu řekl, co by mohlo bejt, a on řekl: „To je to samý.“ Tak požádal tedy, jestli by mohl odejít, takhle to prostě bylo. On říkal: „Já vůbec nerozumím, o čem oni mluvěj.“ To byla prostě taková.. A teď proč to bylo – bylo ro proto, že v Rusku ten redaktor neměl povinnost jenom objednat, přečíst, upravit, vydat knihu, nýbrž měl i povinej politickej dohled, že tam je nějakěj názor, kterej a bylo to tak příšerný, že když to někdo pominul a někdo na to přišel, tak ho vyhodili, takhle to bylo. Takže my jsme prostě měli..., Takže spousta lidí odcházelo a začalo se to formulovat. Byly to redakce podle jazyků. Já budu mluvit jenom o té krásné literatuře, eventuálně umění. Vždycky jeden tenobor, a tam byli ti redaktoři, měli svoji zvláštní místnost, protože to bylo teda tak naplánovaný. A my jsme dostali bývalou Družstevní práci, v tom baráku dole, to je na Národní třídě 36, ten vysokej barák. A postupem doby se to ustálilo na tomhle počtu lidí a začalo to fungovat. A protože lidi měli čas i na to studium, tak se tam..., no byla to podle mě to dalo lidem víc než universita. Zase jsme tam byli pár lidí, já jsem taky učil ta kolegy mladší, nebo tak, který to prostě uměli, a takhle to prostě bylo. Chyba byla jenom v tom, že těch vedoucích

tam bylo prostě moc. To byla třeba česká redakce, která měla 5 redaktorů, a teď tam byl ještě jeden vedoucí redaktor, pak byl zástupce šéfredaktora, pak byl šéfredaktor, čili strašně dlouhá cesta, pak se to zjednodušilo a ustálilo se to potom na takovém kvantu, že za mého šéfredaktorování jsem tam měl těch lidí třicet a původně jich tam bylo asi devadesát 32.00 .....

46.35

Tak Franze Kafku. To bylo takový moje životní štěstí, můžu říct. Já jsem byl daný jako redaktor asi ve třetím roce Odeonu k dispozici slavnému českému překladateli E.A.Saudkovi, to byl překladatel z němčiny, a stalo se, u toho Saudka, já jsem mu byl daný k dispozici, já jsem tam v té rodině skoro žil. A teď – on měl za manželku neteř Franze Kafku. My jsme seděli u stolu, u kterého pracoval Franz Kafka, všecko Kafka, papíry a tak dále. No a já jsem tam, on si vyžádal, to byl velkej pán, aby nemusel nikam jezdit, Tak jsme překládali Goetha a já nevím, co všecko. A zachránila mě jedna věc něj, on to pak opakoval asi dvacetkrát, jaký mají redaktory v Odeonu. My jsme překládali knihu německou „Utrpení mladého Werthera“, kde na konci nesou jeho rakev, a tam a za ním jde ten malej průvod a poslední věta, to vám musím říct německy, zní „Handwerker trugen ihn, kein Geistlicher hat ihn begleitet“ – „nesli ho řemeslníci, za rakví nebylo kněze“, a on s tím pořád nebyl spokojenej. My jsme dělali do noci, já jsem s ním jezdil i na Dobříš, že jsem poznal ty, co se tam dělo, ty plichy všelijaký. No tak prostě, pořád se kolem toho motal. Já jsem mu říkal, to jsme si už tykali: „Eriku, dyť je to hexametř.“ Já jsem byl dobrej latinář – tam tata tamta tam, tam tata tamta tam. A on říká, a hned rozhlásil po Praze, že mají geniálního redaktora v Odeonu, byla to blbost. Tak jsme potom vypili hodně toho koňaku. Tak takhle to bylo. Teď co se stalo. Já jsem tam u těch Saudků, tam chodily největší světový kapacity, vydavatelé, Američani, a to, aby jim ukázali, kde seděl ten Kafka, nebo jestli tam nemají nějaký..., to jsem viděl, jaký šílenství tohleto je. Já jsem poznal celou světovou kfkologii, jako takovej oukropeček tam, prostě. Vždycky mě představil Saudek a něco hezkýho řek, a já jsem se postupně s těma lidma navazoval kontakty. A teď se stalo, že voni mě požádali, rodina, jestli bych ty rukopisy, tam bylo asi tři sta rukopisů, tři sta listů, jestli bych to s jedním fotografem támhle z Dejvic, jestli bych to neupravil a nepřefotili jsme to, že voni na to nemaj čas a že to nemůžou někomu dát, kdo by to ukrad. Tak jsme na tom pracovali. Já jsem na tom dělal dlouho, dalo to hodně práce a výsledek byl ten, že voni se ptali, kolik za to chci, jakej honorář. Já jsem říkal: „Žádněj, je to pro mě čest toho Franze dělat. Dejte mně jednu kopii toho.“ No, a takhle se stalo, že já jsem zjistil pětadvacet stran textu, kterej nebyl nikdy vydán. No, a tak to začalo. S tím jsem přišel do , jak se jmenuje ta ulice, vedle Masarykova nádraží, tam je slavněj antikvariát, a tam byla žena jednoho mého kolegy, Dejnorová, která věděla, že já se Kafkou zabejvám, a říká: „ Ty, nepřišel bys sem, je tady jeden pán a prodává a říká, že to jsou rukopisy Kafky. Už jich tady bylo asi deset, on to bude asi nějakěj podvrh. Hele, nepřišel bys sem?“ Já jsem tam přišel a kouknu na to a říkám: „Okamžitě to kup! Je to pravý!“ Poznal jsem to. No, a zase jako honorář jsem si vymínil, že mi dovolej to vydat. A ta kniha vyšla v deseti jazycích, i japonsky. No, a tím jsem se já udělal. Všichni říkali: „Nějakej Čermák, kde se vzal?“ a toleto a už to bylo. Tak takhle to bylo. No a teď, co já jsem udělal. Já jsem o tom Kafkovi napsal, že jo, pár knížek, myslím, že je jich asi devět. Já vám ukážu tu nejhezčí. To je kniha, která vyšla v Německu v nákladu tří tisíc výtisků, ona je hodně drahá, tady se prodávala za devět set korun. Todle je ta první knížka, která mě jako udělala, jo, jazycích todle vyšlo v deseti. Tak se na to podívejte, ale nepomačkejte to. Já jsem dneska nějakěj vyřízenej, unavenej, tak odpusťte, že trochu blekotám. To je, vyšlo to finsky, švédsky, italsky, francouzsky, německy, no víte, von ten svět se zbláznil, von ten Kafka, přitom to lidi nechtou zase tolik. No tam uvidíte ty faksimile, jen dejte pozor, se na to podívejte .....

55.40